

วารสารวิชาการ  
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บูรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบูรพาคติอังกฤษ  
ในคาบสมุทรมลายู ค.ศ.1786-1957<sup>1</sup>

Orientalism in the Malay World: A Study on The Historical Development  
of the British Orientalism in Malay Peninsula, 1786-1957

นุমান หะยีมะแซ

Ph.D. (Southeast Asian History), อาจารย์

ภาควิชาภาษาตะวันออก

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Journal of Humanities and Social Sciences

<sup>1</sup>บทความนี้พัฒนาจากงานวิจัยเรื่อง "บูรพาทัศนียภาพกับการศึกษาภูมิภาคมลายู: ศึกษาพัฒนาการในแหลมมลายูจนถึงยุคเอกราช (ค.ศ.1786-1957)" ภายใต้ทุนอุดหนุนวิจัยจากกองทุนวิจัยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

## A b s t r a c t

---

The Study entitled "Orientalism in the Malay World: A Study on The Historical Development of the British Orientalism in Malay Peninsula, 1786-1957". The study aims at 1) finding the historical development of orientalism in the Malay Peninsula during the period of the British colonization and 2) studying the framework of orientalism and its academic impact to the Malay Peninsula. The documentary research is used in this study. The study found that the English orientalists had come to the Malay peninsula along with the British colonial, so as they had roles both as the officials and academicians. There were various fields of studies but they gave much attention in studying social and historical sciences since they could support the settlement of colonial policy and strategy. Although the data and research done by the oreintalists seemed to be used to support the British colonial, those data and research could benefit a lot to the later academic generation. It gradually found the positive point of view on their studies. However, it still found some misunderstandings and errors, coursed from the method used by the oreintalism, which is based on the Western point of view that in some cases not consistent to the Eastern phenomenon.

**Keywords :** Orientalism, Malay World, Malay Peninsula

## บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “พัฒนาการบูรพาคตินิยมในคาบสมุทรมลายู ค.ศ.1786-1957” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพัฒนาการบูรพาคตินิยมอังกฤษในคาบสมุทรมลายูภายใต้อาณานิคมอังกฤษ 2) ศึกษากรอบการศึกษาของนักบูรพาคติที่ศึกษาแหลมมลายูและผลกระทบต่อองค์ความรู้ การศึกษาเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบูรพาคติ มีผลการวิจัยสามารถสรุปว่า นักบูรพาคติอังกฤษได้เข้ามาในแหลมมลายูพร้อมๆ กับการเป็นเจ้าอาณานิคม นักบูรพาคติอังกฤษยุคแรกจริงเป็นทั้งเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ การศึกษานักบูรพาคติที่มีหลายสาขาวิชา สาขาอิสลามมีการศึกษาน้อยมาก ต่างจากการศึกษาด้านสังคมและประวัติศาสตร์ ที่มีความสำคัญอย่างมากเพราะสามารถนำมาใช้เป็นแนวยุทธศาสตร์และนโยบายปกครอง แม้ว่านักบูรพาคติถูกมองว่าเป็นเครื่องมือของรัฐอาณานิคม แต่ความรู้และข้อมูลที่ได้สร้างสรรค์มาอย่างมากมายในยุคอาณานิคม เป็นประโยชน์อย่างมากต่อวงการศึกษายุคต่อมา ทศนคติของนักบูรพาคติในต่อมาเปลี่ยนไปจากยุคแรกโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับอิสลาม อย่างไรก็ตามว่า การศึกษาค้นคว้าของนักบูรพาคติมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ก็ยังพบความบกพร่อง ด้วยเหตุผลเชิงวิธีการศึกษา (Method) ตามแบบฉบับของชาวตะวันตก ซึ่งบางกรณีไม่สอดคล้องกับความเป็นตะวันออก

**คำสำคัญ :** บูรพาคติ ภูมิภาคมลายู คาบสมุทรมลายู

## บทนำ

บูรพาคดี หรือ บูรพาคติ ได้รับการแปลมาจากภาษาอังกฤษของคำคือ “oriental” และ “ism” หมายถึง “ตะวันออก/เกี่ยวกับตะวันออก” และ “ระบบ/ความเข้าใจ/ลัทธิ” ตามลำดับ เมื่อนำมารวมกันเป็นคำว่า orientalism นั้น หมายถึง การศึกษาหรือความรู้ความเข้าใจองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับโลกตะวันออก ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้ที่ศึกษาเกี่ยวกับโลกตะวันออก และพัฒนาองค์ความรู้เป็นแนวคิด ทฤษฎี และศาสตร์แขนงย่อยต่างๆ มักเป็นชาวตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ชาวตะวันตกมีอำนาจทางการเมืองผ่านรัฐอาณานิคมของตนเองในช่วงตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 16 ไปจนถึงครึ่งทศวรรษแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เนื่องจากพัฒนาการของบูรพาคดีมีความเกี่ยวข้องกับรัฐอาณานิคมตะวันตก การศึกษาค้นคว้าของบุคคลที่ถูกเรียกว่า นักบูรพาคดี (orientalist) เหล่านั้น มีเป้าหมายหนึ่งที่ไม่อาจเลี่ยงได้ ก็คือ การค้นหาและรวบรวมข้อมูลเพื่อสนับสนุนการทำงานและการบริหารจัดการรัฐบาลอาณานิคมของตน แม้ว่าจะมีบางรายที่ศึกษาด้วยความมุ่งมั่นและตั้งใจเพื่อความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเฉพาะในยุคแรกๆ ที่อาณานิคมตะวันตกเข้ามามีอิทธิพลเหนือโลกตะวันออก หรืออาจเป็นเป้าหมายที่กำกวมระหว่างเพื่อการเมืองอาณานิคมและความเป็นวิชาการ

ศาสตราจารย์เอ็ดเวิร์ด ซาอิด (Edward Said) ซาอิดแสดงทัศนะว่า “บูรพาคดี” เป็นทั้งศาสตร์ หรือ ระบบระเบียบการแสวงหา การจัดระบบ การสร้างคำอธิบายองค์ความรู้ด้านใดด้านหนึ่ง และเป็นทั้งวิธีคิดทางปรัชญาของโลกตะวันตกที่แสดงให้เห็นอาการด้อยความสามารถของโลกตะวันออกที่จะนำเสนอภาพลักษณ์และตัวตนของตนเอง เพราะไม่มีความสามารถ หรือไม่มีเครื่องมือเครื่องมือ ที่จะเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเอง

แต่ต้องอาศัยปณักวิชาการตะวันตกซึ่งทำหน้าที่เป็นล่าม เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจในเรื่อง “บูรพาคติศึกษา” จึงไม่เป็นเพียงพื้นที่ของการศึกษาที่แยกโลกตะวันตกออกจากโลกตะวันออก แต่คือโครงสร้างของความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างตะวันตกกับตะวันออก ที่ทำให้ตะวันตกสามารถที่จะกำหนด พูดถึง สร้างความรู้ จัดระเบียบความรู้ และถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับตะวันออก จนกระทั่งสามารถทำให้ตะวันออกถูกจัดให้อยู่ภายใต้กรอบของสาขาวิชา (discipline) หนึ่งในการศึกษาที่เรียกกันว่า “Orientalism” โดยใช้วิธีวิทยาแนวตะวันตกมากำหนดกรอบความคิด (Theoretical Framework) ชาอิดสรุพบว่า “บูรพาคติศึกษาคือวิธีการแบบที่ตะวันตกนำมาใช้สำหรับก่อสร้างโครงร่างของ ตะวันออกขึ้นมาใหม่ (restructuring) เพื่อสร้างอำนาจอันชอบธรรม(ให้แก่ตะวันตกในการ)...ครอบงำตะวันออก” (Said, E., 1978 : 3)

จากข้อเท็จจริงข้างต้น จึงสามารถตั้งข้อสังเกตถึงการผสมผสานเป้าหมายของนักวิชาการในยุคที่เจ้าของอาณานิคมกับเป้าหมายทางการเมืองซึ่งย่อมไม่หลุดพ้นจากพันธุนาการความเข้าใจที่เข้าข้าง (Bias) ขาดความเป็นอิสระทางวิชาการ นำไปสู่ผลของการศึกษาที่ไม่ถูกต้องทั้งหมดลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นในภูมิภาคมลายูเช่นกันในฐานะที่เป็นอาณานิคมโปรตุเกส ฮอลแลนด์ สเปน และอังกฤษ ที่เคยปกครองภูมิภาคมลายู

อย่างไรก็ดี ด้วยการศึกษาและมีข้อค้นพบใหม่ๆ ในยุคปลายอาณานิคมอันเป็นช่วงที่มีความเชื่อมต่อกันระหว่างอดีตกับสมัยใหม่ของภูมิภาคมลายู ทำให้ผลของการศึกษานั้นถูกนำมาใช้อย่างกว้างขวางกลายเป็นแหล่งอ้างอิงที่มีความสำคัญยิ่ง ซึ่งไม่ปฏิเสธได้ถึงคุณค่าทางวิชาการและเป็นคุณูปการอย่างใหญ่หลวงต่อวงการศึกษายุคหลังอาณานิคม

บูรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบูรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

ภูมิภาคมลายูในความหมายเชิงวิชาการครอบคลุมบางประเทศ และบางส่วนของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือ มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไนดารุสซาลาม ดินแดนและหมู่เกาะใน โอเชียเนีย ในมหาสมุทรแปซิฟิก มาดากัสกาในแอฟริกา ภาคใต้ของประเทศไทย ภาคใต้ของประเทศฟิลิปปินส์ บางพื้นที่ในประเทศศรีลังกา พม่า และแอฟริกาใต้ มีประชากรที่อาศัยในภูมิภาคมลายูมากกว่า 400 ล้านคน วัฒนธรรมการศึกษาภูมิภาคมลายูของเจ้าอาณานิคมได้พัฒนาต่อ ยอดจนกลายมาเป็นสาขาภูมิภาคศึกษา ที่เป็นที่รู้จักในวงวิชาการ เช่น อินโดนีเซียศึกษา มลายูศึกษา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา และอินโด-จีนศึกษา เป็นต้น

ในประเทศไทยองค์ความรู้ในเรื่องภูมิภาคมลายู หรือแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ นั้นมีอยู่ในกรอบแคบๆ ในวงวิชาการเฉพาะกลุ่มโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา เพื่อลดช่องว่างตรงนี้การศึกษาวิจัยในเรื่องการศึกษาภูมิภาคมลายู โดยเน้นคาบสมุทรมลายู จะเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมความเข้าใจและเพิ่มเติมองค์ความรู้เกี่ยวกับภูมิภาคมลายูในกรอบของบูรพาคติที่มีส่วนสำคัญต่อระบบความรู้โดยภาพรวมของในมุมมองภูมิภาคมลายู (Malay World) หรือในมุมมองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา บูรพาคติที่ศึกษาภูมิภาคมลายูที่จะนำเสนอในบทความวิจัยจะสะท้อนองค์ความรู้อย่างน้อย 3 ด้าน คือ 1) พัฒนาการและรูปแบบการศึกษาภูมิภาคมลายูของนักบูรพาคติ โดยเน้นชาวอังกฤษในคาบสมุทรมลายู 2) กรอบการศึกษาของนักบูรพาคติชาวตะวันตกพร้อมกับปัจจัยที่มีผลต่อการรอบการคิดและ 3) ผลกระทบต่อองค์ความรู้ในยุคหลังอาณานิคม การศึกษาวิจัยใช้วิธีวิทยาประวัติศาสตร์เน้นการค้นคว้าผ่านเอกสาร (Documentary Research) แหล่งที่มาได้จาก

การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัย ตำรา และฐานข้อมูล e-journal และ e-book ที่มีความเกี่ยวข้อง กระบวนการศึกษาเริ่มการศึกษาเชิงภาพรวมจากข้อมูลที่ได้รวบรวมมา จนสามารถแยกแยะว่าจะนำเสนอในประเด็นใดบ้างในผลการวิจัย

### ขอบเขตการศึกษาของบูรพาคดี

จากคำนิยาม และบทวิเคราะห์การให้คำนิยามทั้งในเชิงของภาษา และศาสตร์ จะพบว่าขอบเขตกว้างๆ ของนักบูรพาคดีก็คือการศึกษาทุกเรื่องราวที่เป็นตะวันออก ดังนั้น สาขาวิชาที่เป็นประเด็นของความรู้จึงไร้ขอบเขตทั้งศาสตร์ด้านวรรณกรรม มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ณ ที่นี้ใคร่ขอนำเสนอพัฒนาการของบูรพาคดีในด้านสาขาวิชาตั้งแต่การเริ่มมีความพยายามที่จะสร้างกรอบทางความรู้ของผู้เคยในแถบตะวันออกโดยนักบูรพาคดี แต่สิ่งที่สำคัญเหนืออื่นใดก็คือ การกำหนดกรอบว่าบูรพาคดีนั้นเกิดขึ้นเมื่อใด และที่ใดเป็นครั้งแรก จึงจะสามารถอธิบายได้ว่าเกิดขึ้นมาได้อย่างไร และอยู่ในบริบทใด รวมถึงพัฒนาการของนักบูรพาคดีสู่การเรื่องราวตะวันออกในสาขาต่างๆ ในยุคต่อๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ทัศนะที่แตกต่างกันถึงจุดเริ่มของบูรพาคดี สามารถแยกออกเป็น 3 ทัศนะกล่าวคือ 1) ทัศนะที่กล่าวถึงการเริ่มต้นของบูรพาคดีเมื่อครั้งที่อาณาจักรอิสลามปกครองสเปนและแหลมไอบีเรีย ในช่วงศตวรรษที่ 10 2) เมื่อสิ้นสุดสงครามครูเสดในช่วงศตวรรษที่ 13 อันเป็นจุดเริ่มต้นของการเริ่มศึกษาตะวันออก และโดยเฉพาะโลกมุสลิมอย่างจริงจัง และ 3) เริ่มปรากฏชัดเจนตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา ตามที่เข้าใจกันอย่างแพร่หลายยุคปัจจุบัน

การศึกษาของนักบูรพาคติ มักเริ่มด้วยการศึกษาภาษาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกตะวันออกและสามารถนำ ความรู้ที่มีอยู่ในเอกสารหรือหนังสือในภาษาในโลกตะวันออกนั้น ภาษาต่าง ๆ ดังกล่าวนั้นประกอบด้วยภาษาอาหรับเป็นสำคัญ ภาษาเปอร์เซีย ภาษาซีเรีย และภาษาฮิบรู เป็นต้นกรอบของการศึกษาในยุคแรกเป็นแค่การศึกษาภาษาเท่านั้น โดยเฉพาะภาษาอาหรับที่ชาวยุโรปเดินทางไปศึกษาในสเปน จากภาษาอาหรับที่ได้ก็จะเรียนรู้ศาสตร์อื่นๆ ที่สำคัญทั้งที่เป็นศาสตร์ทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ นอกจากนั้นกิจกรรมที่สำคัญในการเผยแผ่ศาสตร์ในโลกตะวันออกสู่ตะวันตกก็คือ การแปลเอกสารและตำราต่าง ๆ เป็นภาษาตะวันตก โดยเฉพาะภาษาละตินซึ่งเป็นภาษาทางการยุโรปในยุคศตวรรษที่ 10 จนถึงยุคกลาง

กิจกรรมการแปลเอกสารและตำราเป็นภาษาละติน เริ่มปรากฏชัดเจนในช่วงศตวรรษต่อมา คือ ศตวรรษที่ 11-13 งานเขียนเกี่ยวกับปรัชญาของอิบน์ซีน่า หรือ อเวเซนน่า อัลฆอ-ซาลี หรือ อัลกาซาเลส และอิบน์รุซด์ หรือ อเวรอซ ได้รับการแปล รวมถึงการเขียนงานอื่นๆ โดยนักคิดชาวตะวันตกเพื่อวิพากษ์แนวคิดของนักปรัชญามุสลิม โดยเฉพาะอิบน์รุซด์ (Joesoef Sou'yb, 1984 : 47-48)

ผลพวงจากสงครามครูเสด และอิทธิพลของศาสนจักรที่ครอบงำความคิดของชาวยุโรป ทำให้กรอบแนวคิดของนักคิดชาวยุโรป ไม่ได้ห่างออกไปจากความเข้าใจเดิมๆ ในศาสนาคริสต์เอง การศึกษาอิสลามไม่ได้ต่างอะไร ไปจากการศึกษาเพื่อตำหนิ และการทำลายภาพพจน์ของศาสนาอิสลามและอาณาจักรมุสลิม ในยุคศตวรรษที่ 12-14 มีนักวิชาการตะวันตกหลายคนเริ่มให้ความสำคัญกับงานเขียนอื่นๆ ที่ไม่ได้จำกัดเฉพาะปรัชญา แต่เป็นเรื่อง ความเชื่อและความศรัทธาของมุสลิม

โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาคริสต์และยูดาห์ ประวัติศาสตร์อิสลาม อดีตชีวประวัติของศาสนาพุทธมัมมัต วัจนะของท่านศาสดา การตีความอัลกุรอานและหะดีษ (วัจนะท่านศาสดา) ส่วนหนึ่งของความสำเร็จจากการเผยแพร่ความรู้จากโลกตะวันออกสู่โลกตะวันตกเกิดจากการก่อตั้งมหาวิทยาลัยต่างๆทั่วยุโรปมาตั้งแต่ยุคศตวรรษที่ 11 เป็นต้นมา เช่น มหาวิทยาลัยออกฟอร์ด (1163) มหาวิทยาลัยเอดินเบิร์ก (1582) มหาวิทยาลัยตูบิงกัน (1477) มหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ (1253) มหาวิทยาลัยแคมบริดจ์ (1209) และมหาวิทยาลัยอื่นๆ ได้เป็นตัวประสานสำคัญความรู้และศาสตร์ของโลกตะวันออก ถึงแม้ว่าในช่วงศตวรรษดังกล่าวผู้ที่มีอิทธิพลแท้จริงคือ นักบุญของศาสนจักรก็ตาม

การสิ้นสุดยุคของโลกตะวันออกในสเปนและซิวิลญาในศตวรรษที่ 16 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญไปพร้อมๆ กับการพัฒนาด้านความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ ในยุโรป โปรตุเกสและสเปนประสบความสำเร็จในการสร้างเรือเดินสมุทร หรืออย่างน้อยเทคโนโลยี การเดินสมุทรของชาวมุสลิมก่อนหน้านี้ โปรตุเกสและสเปนจึงเริ่มขบวนการอาณานิคม โดยการเดินเรือผ่านจุดต่างๆ การสร้างอาณานิคมจึงเกิดขึ้น ทั้งในอเมริกาใต้และเอเชีย (รวมทั้งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) กระบวนการเรียนรู้ตะวันออก จึงเกิดขึ้นอย่างจริงจังไปพร้อมๆ กับอาณานิคม ทั้งนี้ข้อมูลและศาสตร์ ณ พื้นที่ที่เป็นอาณานิคมจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่ออาณานิคมตะวันตก ดังนั้นเมื่อถึงยุคอาณานิคม ขอบเขตการศึกษาของบรรพาคติเริ่มขยายสาขาออกไปมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นทางมนุษยวิทยา (Anthropology) การรับรู้ถึงความเป็นมนุษย์ของชาวตะวันออกในด้านต่างๆ จะทำให้การปกครองทำได้ง่ายขึ้นและจะเป็นประโยชน์ในด้านอื่นๆ ด้วย (Asaf Hussain, 1984 :10)

การเข้ามาของ นาโปเลียน โบนาปาร์ต ในอียิปต์ ในปี 1789 นำมาซึ่งการเรียนรู้ตะวันออกขงนานใหญ่ นาโปเลียนได้นำนักวิชาการด้านต่างๆ หลายสิบท่านเข้ามาในอียิปต์ เพื่อศึกษาความเป็นอียิปต์ จนสามารถตีพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับอียิปต์ (Egyptology) ได้มากถึง 23 เล่ม โดยมีสาขาวิชาต่างๆ ที่ทำการศึกษาวิจัย ทั้งด้านประวัติศาสตร์ การเมือง ศิลปะ วัฒนธรรม ศาสนา ภาษาและวรรณกรรม การเมืองการปกครอง เศรษฐศาสตร์ การทหาร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้นพบทางโบราณคดี ในอียิปต์เป็นการจุดประกายสำคัญทางการศึกษาตะวันออก โดยเฉพาะการขุดพบศิลาโรเซตตา (Rosetta) ณ เมืองท่าเล็กๆ ใกล้ปากแม่น้ำไนล์ โดยกัปตัน เอ็ม โบซาร์ด นายพลทหารที่เดินทางมาพร้อมๆ กับนาโปเลียน ในปี ค.ศ.1789 ศิลาแท่นนั้นปรากฏตัวเขียนโบราณในภาษากรีกและตัวเขียนเดโมติกและฮีโรกลีฟิค นักบูรพาคดีใช้เวลาหลายปีกว่าจะค้นพบความหมายของตัวอักษร การค้นพบของท่านยังได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ครั้งสำคัญ ยุคประวัติศาสตร์จำเป็นต้องย้อนหลังไปอีก 4,000 ปี ก่อน ค.ศ. ดังนั้นตลอดช่วงเวลาศตวรรษที่ 19 นักบูรพาคดีสายโบราณคดีได้เดินทางมาอียิปต์ จำนวนมากเพื่อศึกษาและขุดค้นโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศพมัมมี่ ของราชวงศ์ฟาโรห์ ที่มีอยู่ทั้งหมด 31 ราชวงศ์ การศึกษาทางโบราณคดีดังกล่าวถือเป็นการค้นพบโลกตะวันออกในอดีตอย่างแท้จริง (M.Amien Rais, 1991 : 236 ; Asaf Husain, Olson and Jamil Qureshi (eds.), 1984 : 8)

ในด้านขอบเขตด้านสาขาวิชาที่นักบูรพาคดีได้ศึกษา ยูซุฟ ชูอิบ ได้สรุปสาขาวิชาที่นักบูรพาคดีศึกษาทั้งหมดรวม 11 สาขาวิชา ประกอบด้วยโบราณคดี ประวัติศาสตร์ ภาษาศาสตร์ ศาสนา วรรณกรรม วงศ์ตระกูล สังคมศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปะ การเมืองการปกครอง เศรษฐศาสตร์

และสิ่งแวดล้อม (Joesoef Sou'yb, 1984 : 4-5)

สำหรับในภูมิภาคมลายู นักบูรพาคติมีรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ที่ไม่ต่างจากการเริ่มต้น ณ ที่อื่นๆ โดยเริ่มจากการเรียนรู้ภาษาประจำถิ่น ภาษามลายู ภาษาขวา และภาษาอินโดนีเซีย ถึงเป็นภาษาที่จำเป็นต้องศึกษาเป็นอันดับแรก ก่อนจะเริ่มมีภาษาในรายละเอียดอื่นๆ ความชำนาญในภาษาทำให้ นักบูรพาคติ เริ่มต้นคิดค้น การทำพจนานุกรม ภาษาถิ่นเป็นภาษาของอาณานิคม การแปลเอกสารจากภาษาถิ่นเป็นภาษาอาณานิคม และติดตามด้วยงานเขียนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศาสนา สังคม ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม รวมถึงประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เอง ความสำเร็จประการหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนของนักบูรพาคติและนักปกครองอาณานิคมในภูมิภาคนี้ ก็คือ การแยกออกจากกันระหว่างอักษรดั้งเดิมที่เขียนเป็นตัวเขียนยาวี (Jawi) กล่าวคือ ภาษาถิ่นที่มีตัวเขียนยืมจากอักษรอาหรับ โดยปรับเปลี่ยนบางตัวอักษรให้สอดคล้องกับภาษาถิ่น อาณานิคมตะวันตกได้เปลี่ยนตัวอักษรเป็นตัวโรมัน (Romanized) ตัวอย่างที่ชัดเจน ในเรื่องนี้ก็คือ การออกกฎหมายบังคับให้ใช้ตัวโรมันในการเขียนตัวหนังสืออย่างเป็นทางการในปี ค.ศ.1873

### การรวบรวมข้อมูลและเอกสารของเจ้าอาณานิคมอังกฤษ

เจ้าอาณานิคมตะวันตกที่เคยปกครองคาบสมุทรมลายู (บางส่วนหรือทั้งหมด) ประกอบด้วย 3 ชาติ กล่าวคือ โปรตุเกส (ค.ศ.1511-1641) ฮอลแลนด์ (ค.ศ.1641-1824) และอังกฤษ (1786-1957) มีระยะเวลาเกือบ 5 ศตวรรษ ทำให้มีการรวบรวมเอกสารต้นฉบับ (manuscript) ตำรา ศาสนา เอกสารราชการและจดหมายโต้ตอบจำนวนมาก เอกสารต้นฉบับภาษามลายูที่เก่าแก่ที่สุดที่พบ คือ จดหมาย 2 ฉบับของสุลต่านเตอรันเนต

บรรพาคดีในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบรรพาคดีอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

(Ternet) ที่ส่งไปยังกษัตริย์โปรตุเกส(ปีค.ศ. 1521 และ 1522) ต่อมาในช่วงปลายศตวรรษที่ 16 ฮอลแลนด์ได้เก็บรวบรวมเอกสารอีกจำนวนมาก เอกสารสำคัญที่ยังคงเหลืออยู่จนถึงปัจจุบัน คือ คัมภีร์อัลกุรอาน ที่สุลต่านแห่งยะโฮร์มอบเป็นของกำนัลให้นายพลดัตช์ เมตาลิฟ เดอ ยอง (Admiral Cornelis Matelieff de Jonge) ในปี ค.ศ. 1606

การจัดการกับเอกสารต้นฉบับของเหล่าอาณานิคมดำเนินการในหลากหลายรูปแบบ ทั้งคัดลอกการจัดทำบัญชีรายชื่อ (checklist) การซื้อการได้รับโดยเสนาหาและการจัดพิมพ์จากต้นฉบับเดิม เอกสารสำคัญและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์มักถูกเก็บไว้อย่างดีในเขตพระราชวังหรือบุคคลชั้นนำในสังคม เอกสารบางอย่างไม่เพียงแค่ได้รับการจัดเก็บอย่างดีแต่ผู้ครอบครองยังสามารถท่องจำเนื้อหาของต้นฉบับได้อีกด้วย ในการเก็บรวบรวมและการทำงานด้านอื่นๆ รัฐบาลอาณานิคมยังได้จ้างนักแปลเอกสารและภาษามลายูด้วย ทั้งนี้ในปี ค.ศ.1795 บริษัท VOC ได้จ้างนักแปลภาษามลายู (ล่าม) มากถึง 6 คน (Diehl, Katharine Smith, 1990 : 8)

ในยุคอาณานิคมอังกฤษ มีผู้สนใจศึกษาและรวบรวมเอกสารต้นฉบับมีหลายคนและหลายช่วงเวลาเช่น Sir Stanford Raffles, John Leyden, William Marsden, John Crawford, Thomas Newbold และ William 'Farquhar บุคคลเหล่านี้ได้รวบรวมเอกสารต้นฉบับจำนวนมาก เฉพาะกรณีของ Raffles ได้ซื้อเอกสารจำนวนมาก ขณะที่เอกสารที่เจ้าของไม่ยอมขาย รัฟเฟิลจะมีทีมงานคัดลอกงานและเอกสารต้นฉบับ ซึ่งหนึ่งในบุคคลดังกล่าวก็คือ อับดุลลอฮ มุนซี (Abdullah Munysi) (Voorhoeve, 1964 : 257)

การรวบรวมข้อมูลและเอกสารจำเป็นต้องร่วมมือกับบุคคลท้องถิ่น ยกเว้นในระยะต่อมาที่ชาวอังกฤษมีความรู้ภาษามลายูมากขึ้น เอกสารส่วนหนึ่งได้มาจากการยึดห้องสมุด เช่น ห้องสมุดในราชวัง โยเกยากัรตา (Yogyakarta) ในปีค.ศ.1812 และราชวังแห่งปาเล็มบังในปีค.ศ.1812 โดยอาณานิคมดัตช์ การเก็บเอกสารชิ้นต้นมิใช่มีเพียงวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาความรู้จากเอกสารอย่างเดียว แต่รวมถึงการให้ประโยชน์ทางธุรกิจด้วย ชาวอาณานิคมส่วนใหญ่ในยุคแรกไม่ได้สนใจในคุณค่าของเอกสารเท่าไรแต่ถือเป็นการรวบรวมมรดกทางปัญญาและวัฒนธรรมพื้นเมือง ไม่ต่างอะไรกับการเก็บรวบรวมสิ่งมีชีวิตจากสัตว์และต้นไม้รวมถึงแมลงไว้ในบัญชี (Collection) (Voorhoeve, 1964)

เอกสารภาษามลายูที่รวบรวมได้สามารถสะท้อนลักษณะของสังคมมลายูและสามารถเห็นภาพของภูมิศาสตร์เชิงชาติพันธุ์ เอกสารต่างๆ ใช้น่าจะนำไปใช้สำหรับเป็นตำราสอนชนพื้นเมืองในอาณานิคม แต่เพื่อศึกษาภาษามลายูเพื่อให้ได้ความรู้ที่ดีพอที่จะปกครองชาติอาณานิคม ดังนั้นจึงไม่แปลกที่อาณานิคมจะเน้นข้อมูล จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (adat) และต้นฉบับจำพวกตำนาน (Hikayat) เนื่องจากสะท้อนสภาพและสถานภาพทางสังคมและประวัติศาสตร์ราชวงศ์ หรือที่เกี่ยวกับกฎหมาย ความเข้าใจที่ลึกซึ้งในเนื้อหาสาระรวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาคจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองในการแทรกแซงกิจการภายในของราชวงศ์และข้อพิพาทได้ (Ophuijsen, 1912; Warnk, 2009 : 10)

โดยภาพรวมแล้วการรวบรวมเอกสารมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปบ้างเมื่อถึงศตวรรษที่ 19 เมื่อมีนักบูรพาคติบางส่วนที่ให้ความสนใจและ

บรรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบรรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

บางรายได้ศึกษาอย่างจริงจังในเชิงวิชาการและในศาสตร์ต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป เช่น เดรเวส (Drewes) ที่มองว่าเอกสารต้นฉบับมลายูมีคุณค่ามหาศาลในเชิงวิชาการและสะท้อนภาพของจิตวิญญาณทางวิชาการที่มีอยู่ในแวดวงพระราชวังมลายูในอดีต การศึกษาของดิง ชอ มิง เรื่อง “Access to Malay Manuscript” ได้คำนวณตัวเลขเอกสารต้นฉบับมลายูที่ยังคงมีอยู่ คือราว 10,000 ชิ้น และ 800-1,000 หัวข้อต่างกันออกไป ดิงได้นำเสนอเป็นผลร้อยละแต่ละศาสตร์ คือ เทววิทยา ร้อยละ 37.5 ตำราอิสลาม ร้อยละ 5.75 กฎหมาย ร้อยละ 5.14 นิยายร้อยแก้ว ร้อยละ 18.75 กวีร้อยละ 14.51 ประวัติศาสตร์ ร้อยละ 5.85 และอื่นๆ ร้อยละ 12.5 (Ding Choo Ming, 1987 : 433) ส่วนการศึกษากิจการประมวลผลจากการรวบรวมเอกสารต้นฉบับภาษามลายูในประเทศอินโดนีเซียของริกิลฟ์ และฟอร์ไฮฟ พบว่ามีเอกสารที่เกี่ยวกับนวนิยายร้อยแก้วมากที่สุดคือร้อยละ 35.25 และน้อยที่สุดคือ เอกสารคริสเตียน ร้อยละ 0.99 (Ricklefs, and Voorhoeve, 1977)

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งจากเอกสารที่เก็บรวบรวมก็คือ จะเห็นได้ว่าชาวอาณานิคมรวมถึงอังกฤษไม่ได้ให้ความสนใจการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับศาสนาเท่าไรนัก ทั้งๆ ที่เอกสารที่เกี่ยวกับศาสนามีเป็นจำนวนหนึ่งในสามของเอกสารมลายูทั้งหมด หลักฐานที่สามารถยืนยันได้ก็คือข้อสังเกตจากเอกสารที่เก็บรวบรวมโดยร้อยโทโธมัส นิวโบลด์ (Lieutenant Thomas Newbold) ในสมาคมโรยัลเอเชียติกในมดรัส อินเดีย ( Royal Asiatic Society of Madras/ค.ศ.1818) และห้องสมุดคองเกรส (Library of congress) ซึ่งต่างมีการเก็บรวบรวมเอกสารศาสนาอิสลามไว้น้อยมาก (Warnk, 2009 : 13)

งานสำรวจ บันทึกลง และการตีพิมพ์ นอกจากการเก็บรวบรวมข้อมูล และเอกสารมาแล้ว นักบรรพาคติยังได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการสำรวจ การบันทึก และการตีพิมพ์ผลงานทางวิชาการ เผยแพร่ในวงการวิชาการ การประชุม สัมมนา และการถกเถียงกันในบรรดานักบรรพาคติด้วยกัน โดยมีการจัดในพื้นที่ที่แตกต่างกันออกไป

## วิเคราะห์ผลงานนักบรรพาคติ

งานของนักบรรพาคติมีหลากหลายสาขาและมีสาขาย่อยอีก จึงยากและต้องใช้เวลามากในการจะวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ทั้งหมด ในการวิจัยนี้ จะขอเสนอประเด็นที่สำคัญในกลุ่มวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ในกรอบสาขาวิชาคือ 1) ศาสนาอิสลาม 2) ประวัติศาสตร์ 3) สังคมศาสตร์สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา และ 4) ภาษาและวรรณกรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

### 1. ศาสนาอิสลาม

ก่อนหน้านี้ได้เกริ่นไปแล้วว่าพฤติกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูลของนักบรรพาคตินั้นจะเน้นการรวบรวมข้อมูลที่สามารถสะท้อนถึงอัตลักษณ์ และความเป็นตัวตนของคนมลายูมากที่สุด ดังนั้นเอกสารที่เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ หรือตำนาน ซึ่งมีอยู่มากถือว่าเป็นเอกสารที่ให้ความสำคัญมากกว่าจะเป็นเอกสารศาสนาอิสลาม หากจะมีอยู่บ้างก็จะเป็นกลุ่มเผยแพร่ศาสนาคริสต์ สาเหตุเบื้องต้นก็คือ เนื่องจากเอกสารทางศาสนาส่วนใหญ่มักนำมาใช้ในสถานที่ทางศาสนาอิสลาม หรือในเขตพระราชวัง จึงเข้าถึงได้ยาก อีกทั้งโดยพื้นฐานชาวอาณานิคมก็ไม่สนใจเรื่องเกี่ยวกับศาสนาอิสลามและวัฒนธรรมท้องถิ่นอยู่แล้ว แต่จะให้ความสนใจกับเรื่อง

บูรพาคดีในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบูรพาคดีอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

การเมืองการปกครอง ความมั่นคง และการค้าขาย การทำความเข้าใจ และศึกษาค้นคว้าจะเน้นไปในเรื่องสภาพสังคม ภาษา และประวัติศาสตร์ เป็นหลักเพื่อเป้าหมายในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การปกครอง สาเหตุประการต่อมาก็คือ ข้อจำกัดเรื่องความรู้ศาสนา และทักษะภาษามลายูยาวีและภาษาอาหรับ สาเหตุประการสุดท้ายคือ การมีมุมมองแบบตะวันตกที่แยกเรื่องศาสนาออกจากการเมือง (Secularism) ซึ่งเกิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ (Renaissance) เรื่องศาสนาเป็นประเด็นรอง อิสลามโดยภาพรวมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในศตวรรษที่ 19 ถูกมองโดยนักบูรพาคดีว่า “อคติ” “ก้าวร้าว” “เกินจริง” “ล้าหลัง” หรือ ในศัพท์วิชาการว่า “ไม่เป็นวิชาการ / วิทยาศาสตร์” (พิสูจน์ไม่ได้)

งานรวบรวมเอกสารศาสนาอิสลามโดยนักบูรพาคดีที่ถือว่ามากที่สุด คือ “The Maintenance of an Islamic Tradition” ถือเป็นการจัดทำรายชื่อ เอกสาร/ตำราศาสนาอิสลามที่มีความสมบูรณ์ที่สุด โดยเป็นเอกสาร/ตำราอิสลามในพื้นที่ปาตานีภาคใต้ของประเทศไทยในปี ค.ศ. 1988 และเอกสาร/ตำราเหล่านั้นบางส่วนยังคงมีการตีพิมพ์จนถึงปัจจุบัน

ในบรรดานักบูรพาคดีในยุคอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีผู้ที่สนใจงานทางด้านศาสนาอิสลามไม่มาก หนึ่งในนั้นก็คือ ซี สนุก ฮูกรอนเย (C.Snouck Hurgronje) นักบูรพาคดีชาวดัตช์ ผู้ที่มีความรู้ทางศาสนาอิสลามและการใช้ภาษาอาหรับ เฮอร์กอนญีเป็นนักบูรพาคดีผู้ขับเคลื่อนนโยบายเกี่ยวกับอิสลามใน East Indies Company หรือ VOC ของฮอลแลนด์ ฮูกรอนเย เกิดที่เมือง Oosterhout ในปี ค.ศ. 1857 แนวคิดของ ฮูกรอนเย ได้รับการตอบรับจากรัฐบาลอาณานิคมหลายอย่าง เช่น การแยกบุคคลในสังคม ระหว่างผู้รู้ศาสนากับผู้ไม่รู้หรือ

ผู้รู้ศาสนาเฉพาะ เช่น จิตวิญญาณอิสลามกับผู้รู้ศาสนา เน้นความเป็นไปในทางโลก แนวคิดของสุรกรอนเย พยายามจะเน้นว่าตราบใดที่มีจิตวิญญาณอิสลามอยู่ในคนเป็นเรื่องยากที่จะเอาชนะคนเหล่านั้นได้ ต้องพยายามเข้าใจและทำงานร่วมกัน ให้ความไว้วางใจ เพื่อให้ผู้รู้เหล่านั้นประสานการทำงานกับ รัฐบาลานิคมให้อีกส่วนหนึ่งก็คือให้คนพื้นเมืองได้รับความรู้และการศึกษาจากดัตช์ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีด้วยกิจการ การงาน และการทำงานร่วมกับอาณานิคม

ในแหลมมลายูในยุคอาณานิคมอังกฤษ มีผู้ที่สนใจเกี่ยวกับอิสลามน้อยมาก หากจะมีบ้างจะมีในลักษณะการศึกษาในเชิงการสำรวจ และประเด็นเกี่ยวกับศาสนาอิสลามที่มีการถกเถียงมากที่สุด เป็นเรื่อง การเข้ามาของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นักบูรพาคดีอังกฤษเป็นหนึ่งในนักวิชาการที่กำเนิดทฤษฎีการเข้ามาของอิสลามในภูมิภาคนี้ด้วย ซึ่งโดยภาพรวมแล้วการเข้ามาของอิสลามในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการนำเสนอ 3 ทฤษฎีด้วยกัน กล่าวคือ ทฤษฎีอินเดีย ทฤษฎีจีน และทฤษฎีอาหรับ ซึ่งใน 3 ทฤษฎีนี้ในยุคแรกๆ ที่นำเสนอเรื่องนี้จะอยู่ในกลุ่มนักบูรพาคดีฮอลแลนด์ และตามมาด้วย ในบรรดานักบูรพาคดีอังกฤษ John Crawford (1820) เป็นหนึ่งในนักบูรพาคดีที่นำเสนอเกี่ยวกับเรื่องนี้ กล่าว คือ อิสลามเดินทางมาจากอาหรับ เนื่องจากในอดีตชาวอาหรับ มีความสัมพันธ์ที่ดีกับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ทฤษฎีของ Crawford ได้รับการโต้แย้งว่า ถึงแม้อิสลามจะเดินทางมาจากอาหรับก็จริงแต่ อาจจะเป็นฝั่งฮาดรามอูต (Hadrarnaut/เมืองท่าในประเทศเยเมนปัจจุบัน) เนื่องจากมุสลิมที่นับถืออิสลามมีรูปแบบการปฏิบัติและความเชื่อเป็นแนวเดียวกับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือสำนักคิดซาลิฟียะ

บุรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบุรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

การค้นคว้าเกี่ยวกับอิสลาม โดยนักบุรพาคติชาวอังกฤษ ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในช่วงปลายของยุคอาณานิคม กล่าวคือ อยู่ในช่วงแรกของศตวรรษที่ 20 แต่ความคิดอ่าน มุมมอง และทัศนะ รวมถึงแหล่งอ้างอิงมีความหลากหลายมากขึ้น มิใช่เจาะจงเฉพาะ แหล่งอ้างอิงจากนักบุรพาคตินักสำรวจตะวันตกที่เดินทางมายังมาลายา/ภูมิภาคมลายูยุคแรกๆ ทำให้ผลงานที่ออกมามีความเป็นกรอบมากกว่าเดิม นักบุรพาคติคนสำคัญในยุคนี้ที่สำคัญ เช่น วิลเลียม รอฟ (William Roff) เอ เอช จอห์น (A.H. Johns) และแฮรี เจ แบนดา (Harry J. Benda) เป็นต้น

## 2) ประวัติศาสตร์

แม้ว่าอาณานิคมอังกฤษจะเข้ามาครั้งล่าสุด ในบรรดาจักรวรรดินิยมตะวันตกแต่นักบุรพาคติอังกฤษในยุคอาณานิคมและหลังจากอาณานิคมได้สร้างสรรค์ผลงานและรวบรวมข้อมูลเอกสารจำนวนมากทางด้านประวัติศาสตร์ที่ศึกษาโดยนักบุรพาคติที่นิยมมีหลายท่าน เช่น แฟรง สวิตเตินแฮม (Frank Swettenham) เอ เลนน็อก (Lennox, A.) มิลส์ (Mills) รูเพิร์ต อีเมอร์สัน (Rupert Emerson) วิลเลียม รอฟ (William Roff) โลฮาน (Linehan) แกรแฮม เชปพาร์ด (Graham Sheppard) มิดเดิล บรู๊ค (Middle Brook) และ จอห์น กุลลิค (J. Gullick) ในบรรดานักบุรพาคติรุ่นแรกต่างมองประวัติศาสตร์ในมุมมองของผู้ปกครอง มีเพียงรอฟ ที่สามารถฉายภาพของประวัติศาสตร์ที่มุมมองของท้องถิ่น (Local Centric)

มุมมองของนักบุรพาคติชาวอาณานิคมอังกฤษในมาลายา แยกได้เป็น 2 ช่วง กล่าวคือ ยุคแรกของอาณานิคม และ ยุคที่สอง (Hussain Othman, 2011 : 120)

## 2.1 มุมมองในยุคแรก

โดยภาพรวม งานเขียนประวัติศาสตร์ของนักบูรพาคดีช่วงโปรตุเกสและฮอลแลนด์สะท้อนถึงมุมมองของชาวยุโรป (European World View) ซึ่งมุมมองเช่นนี้ไม่ได้แตกต่างอะไรมากกับนักบูรพาคดีชาวอังกฤษที่เข้ามาในภูมิภาคมลายูหลังสุด ประวัติศาสตร์ของชาวยุโรปมักจะอยู่เหนือกว่าประวัติศาสตร์ของชาวมลายูเสมอไป มีนักบูรพาคดีอังกฤษหลายท่านที่ได้สร้างสรรค์งานประวัติศาสตร์มาอย่างต่อเนื่องจนถึงยุคเอกราช (ปลายทศวรรษที่1950) มุมมองที่มีต่อคนมลายูกียังไม่เปลี่ยนแปลงนัก ยกตัวอย่างเช่น จอห์น โรเบิร์ต ซีลีย์ (John Robert Seeley) ซึ่งเคยดำรงตำแหน่ง The Regius Chair Of Modern History ในแคมบริดจ์ (ช่วงปีค.ศ.1869-1895) จอห์นใน The Expansion of England (ค.ศ.1883) ได้นำเสนอมุมมองอันชอบธรรมของรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษในการยึดครองอินเดียและวิธีการปกครองอินเดีย

นักบูรพาคดีอังกฤษอีกท่านหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งเป็นทั้งนักปกครองและนักวิชาการ คือ แฟรงสวิทเทินแฮม (Frank Swettenham) เขียนหนังสือเรื่อง British Malaya (1906) ทศนะของสวิทเทินแฮมไม่ได้แตกต่างกันมากกับบูรพาคดีอังกฤษก่อนหน้านี้ ในตอนหนึ่งของหนังสือเล่มดังกล่าว ได้กล่าวถึง ปัจจัยความสำเร็จของสหพันธรัฐมลายู (Federated Malay States/FMS) ในยุคที่เขาปกครองมีด้วยกัน 3 ปัจจัยหลัก คือ 1) บทบาทของผู้อพยพชาวจีนที่เข้ามาทำงานในเหมืองแร่ดีบุก นักลงทุนชาวยุโรปด้านเหมืองแร่และการพืช ชาวยุโรปประสบความสำเร็จในการนำเอาเทคนิคและการให้เทคโนโลยีการทำเหมือง การนำพันธุ์ไม้ชนิดใหม่ๆ มาปลูกตลอดจนการนำชาวอินเดียเข้ามาเป็นแรงงานหลักด้านการเกษตรและพืชและ 3) บทบาทของเจ้าหน้าที่อังกฤษในการ

บุรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบุรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

สนับสนุนช่วยเหลือให้กฎหมายต่างๆ ผ่านการรับรอง สามารถปกครอง  
ชาวมลายูได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้ปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ทำให้สามารถสะท้อน  
ให้เห็นว่า คนมลายูไม่ได้มีความสำคัญใดๆ ต่อการพัฒนา วิลเลียม รอฟ  
(William Roff) นักบุรพาคติอังกฤษสายกลางได้สะท้อนมุมมองของ  
สวิตเทินแฮม โดยระบุถึงข้อเขียนของสวิตเทินแฮมว่าเป็นเพียง  
The Creation of Myth (การกุเรื่องราว/ตำนาน) และระบุเพิ่มเติมอีกว่า  
“การศึกษาของเขายังไม่มีคุณสมบัติพอที่จะทำการวิจัย” และอีกตอนหนึ่ง  
ระบุว่า “หนังสือของสวิตเทินแฮมได้ล้าสมัยไปตั้งนานแล้ว”

นักบุรพาคติอังกฤษบางท่านที่อยู่ในยุคศตวรรษที่ 20 แล้ว  
แต่ยังมีมุมมองที่ไม่ต่างกันมากสวิตเทินแฮม ยกตัวอย่างงานของ  
เลนnox เอ มิล (Lenox A. Mill) เรื่อง British Malaya, 1824-1867  
(ค.ศ. 1925) และรูเพิร์ต อีเมอร์สัน (Rupert Emerson) เรื่อง Malaysia  
(ค.ศ. 1937) มิละระบุถึงประวัติศาสตร์รัฐบาลอาณานิคมช่องแคบ (Striate  
Settlement) ว่าเกี่ยวข้องกับรัฐสยาม รัฐมลายูและรัฐในดารุสซาลาม  
แม้ว่างานเขียนจะสะท้อนมุมมองที่เป็นกลาง (Neutral Way) แต่ยังพบ  
ข้อสรุปที่สอดคล้องกับสวิตเทินแฮมอยู่อีก

จากตัวอย่างข้างต้นสะท้อนให้เห็นมุมมองจากงานเขียนของ  
นักบุรพาคติอังกฤษในมุมมองแบบเก่า (Old view) นอกจากนักบุรพา  
คติดังกล่าวแล้วที่มีผลงานซึ่งยังอยู่ในกรอบแนวคิดในแบบมุมมองเก่าอยู่  
เช่น บาร์นส์ (Burns) เลย์เด็น (Leyden); ซีเอ็น แมกซ์เวล (C.N Maxwell)  
วิลกินสัน (Wilkinson) เป็นต้น นักบุรพาคติอังกฤษที่เริ่มสะท้อนมุมมอง  
ใหม่ (New View) คนสำคัญคนหนึ่งก็ คือ วิลเลียมรอฟ (William Roff)  
งานเขียนเรื่อง “The Origin of Malay Nationalism” รอฟได้พยายาม  
อ้างอิงหลักฐานท้องถิ่นและการนำเสนอที่มีข้อมูลความเป็นตัวตนของ

คนมลายูมากกว่า หากเปรียบเทียบกับคนของนักบูรพาคดีคนก่อนๆ งานของนักบูรพาคดีจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกมากขึ้นและพยายามใช้แหล่งที่มาท้องถิ่นมากขึ้น

## 2.2) มุมมองต่อประวัติศาสตร์มลายู ในยุคต่อมา

ในยุคต่อมาของการเป็นประวัติศาสตร์มลายู (Malay Historiography) โดยนักบูรพาคดีนั้น ถือเป็นมุมมองใหม่ (New view) เนื่องจาก เป็นการเขียนประวัติศาสตร์โดยยึดพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรมของชาวมลายูเป็นหลัก มีการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมากขึ้น ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เกิดขึ้นในประเทศอินโดนีเซีย ก่อน โดยนักบูรพาคดีชาวฮอลแลนด์ โดยเฉพาะงานของ van Leur ฟานเลอร์พยายามใช้แหล่งอ้างอิงจากท้องถิ่นที่เป็นภาษาชาว และภาษามลายู เป็นหลัก ส่วนนักบูรพาคดี อังกฤษ เริ่มเห็นมุมมอง แบบใหม่ ในช่วงก่อน ทศวรรษที่ 1950 อย่างที่ได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้ว่า การศึกษาของนักบูรพาคดี มีความเป็นท้องถิ่นมากขึ้น ถึงแม้ว่ากระแสนี้ ความเป็นท้องถิ่นศึกษา มีเพิ่มขึ้น และได้รับการวิพากษ์โดยนักประวัติศาสตร์ บางท่าน แต่การศึกษาประวัติศาสตร์มลายู โดยใช้หัวข้อที่หลากหลาย กลับเพิ่มจำนวนมากขึ้นตามลำดับ แม้แต่ในบรรดานักบูรพาคดี ตะวันตก เองก็มีการตอบรับกระแสนี้ เช่นกัน ส่วนนักบูรพาคดี อังกฤษ เองก็ พยายามเลือกและคัดสรร แหล่งอ้างอิงทั้งที่มาจากท้องถิ่น และต่างถิ่น รวมกัน การผสมผสานข้อมูลทั้ง 2 ด้านนี้ถือว่าเป็นประโยชน์ต่องานวิจัย อย่างมาก เนื่องจากแหล่งข้อมูล ของตะวันตกไม่สามารถสร้างความชัดเจน และไม่ครอบคลุมเรื่องราวได้ทั้งหมด

ดังนั้นนักบูรพาคดีชาวอังกฤษ จำเป็นต้องอิงกับแหล่งข้อมูลท้องถิ่น เพื่อให้งานเขียนมีความสมบูรณ์ อย่างไรก็ตามอุปสรรคสำคัญของพวกเขา

บรรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบรรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

คือ การวางกรอบที่แคบต่อข้อมูลเหล่านี้ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่ได้ในรูปแบบของคติชนวิทยาที่ได้สืบทอดมาจากรุ่นก่อนหน้า รูปแบบของแหล่งข้อมูล ประเภทสำคัญวิธีการศึกษาในโลกตะวันตกถือว่า ไม่เพียงพอและ ไม่มีความหนักแน่นพอที่จะเป็นข้อมูลอ้างอิง นอกจากนี้ยังมีอุปสรรค การเข้าถึงภาษามลายู โดยเฉพาะเอกสารเก่าแก่อนมีพวบทกวี กลอน และมีศัพท์ชั้นสูงอยู่ด้วยที่ต้องใช้ความรู้และทักษะทางภาษาขั้นสูง

มีนักบรรพาคติอังกฤษไม่กี่รายที่สามารถเข้าถึงภาษามลายูได้ หนึ่งในนั้นก็คือ เซอร์ริชาร์ด โอลอฟวินสเต็ด (Sir Richard Olof Winstedt) งานเขียนเรื่อง A History of Classical Malay Literature ซึ่งได้รับการตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 1939 ยังคงมีมุมมองของวินสเต็ดเด็ดในงานข้างต้นแสดงถึงความพยายามในการลดระดับผลงานวรรณกรรมของมลายูว่าเลียนแบบมาจากหรือได้รับอิทธิพลจากงานเขียนแนวเดียวกันจากแหล่งอื่น โดยเฉพาะอิทธิพลจากอินเดีย ทั้งที่ในความจริงแล้วเรื่องรามายณะและมหาภารตะ ล้วนมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และได้ผสมผสานเป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมมลายูเอง

อีกส่วนหนึ่งของผลงานประวัติศาสตร์ของนักบรรพาคติอังกฤษก็คือ การเขียนประวัติศาสตร์เป็นตำราเรียน (Textbooks) การเขียนประวัติศาสตร์มลายูในตำราเรียนเริ่มเป็นรูปเป็นร่าง เมื่อมีการตั้งสถาบันฝึกหัดครู (Maktub Perguruan) ในปี ค.ศ. 1918 ในรัฐมะละกาและเริ่มสอนวิชาประวัติศาสตร์หรือในชื่อว่า Tawarikh นักบรรพาคติคนสำคัญที่เขียนประวัติศาสตร์ในแบบเรียนคือ อาร์ เจ วิลกินสัน (R.J. Wilkinson) เขียนแบบเรียนชื่อ A History of the Peninsular Malays, with Chapters on Perak and Selangor และวินสเต็ด (Winstedt) เขียนแบบเรียนชื่อ Tawarikh Melayu (Hussain Othman, 2011 : 120)

### 3) ภาษา

การศึกษาภาษาถือเป็นเป้าหมายแรก ๆ ของรัฐอาณานิคมที่จะต้องเรียนรู้ควบคู่ไปกับการศึกษาในแขนงอื่นๆ เนื่องจากภาษาเป็นเครื่องมือและกลไกที่สำคัญสำหรับการสื่อสาร การถ่ายทอด การสร้างความเป็นเอกภาพของคนในชาติ เพราะภาษาเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรม และวิวัฒนาการของกลุ่มชาติพันธุ์ การที่จะสามารถควบคุมรัฐอาณานิคมได้ดีจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ และวิถีแห่งการดำเนินชีวิต ของผู้คนในท้องถิ่นที่เข้าไปปกครอง สำหรับผู้ปกครองและเจ้าหน้าที่ในรัฐอาณานิคม เรื่องของภาษาจะเป็นเรื่องลำดับต้นๆ ที่ต้องให้ความสำคัญ ขณะเดียวกันก็ต้องพยายามให้คนในอาณานิคมได้เรียนรู้ภาษาของจักรวรรดินิยมด้วย ในแหลมมลายูภายใต้การปกครองของอังกฤษในด้านภาษามลายูมีกิจกรรมที่นักบูรพาคดีได้ศึกษาและสร้างสรรค์ผลงานใน 2 เรื่องหลักๆ กล่าวคือ 1) การจัดทำพจนานุกรม และ 2) การปรับภาษามลายูอักษรยาวีเป็นภาษามลายูอักษรโรมัน และหลักภาษา

#### 1) การจัดทำพจนานุกรม

ในทางประวัติศาสตร์การจัดทำพจนานุกรมมลายู-อังกฤษ อังกฤษ-มลายู ปรากฏมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 17 แล้ว ในปี ค.ศ.1614 Augustine Spalding พ่อค้าอังกฤษ ได้จัดทำพจนานุกรมใช้ชื่อว่า DIALOGUES IN THE ENGLISH AND MALAYIAN LANGUAGES สປอลดิงได้ใช้เวลา 11 หรือ 12 ปี ในการจัดทำโดยได้แปลมาอีกทอดหนึ่งจากฉบับภาษาละตินของ Frederick de Houtmans จากต้นฉบับที่ชื่อว่า SpraeckerdeWoord-boek (ตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1603 ในอัมสเตอร์ดัม) เล่มต่อมาใช้ชื่อว่า "A Brief Vocabulary Of The Malaya tongue"

บูรพาคติในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบูรพาคติอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

จัดทำโดย John Ogilby (ค.ศ. 1600-1673) แต่ไม่มีข้อมูลมากนัก ขณะที่เล่มต่อมา “Grammatica Malayo” โดย Sir William Maiston มีเนื้อหาหลักเกี่ยวกับไวยากรณ์มลายูและการเขียนอักษรในภาษาชาวมาลัชชะ ตัวเลขจีน และคำศัพท์อังกฤษ-จีน ส่วนในศตวรรษที่ 18 พบว่ามีการจัดทำพจนานุกรมอังกฤษ-มลายูโดยตรงเป็นครั้งแรกสุด โดยใช้ชื่อว่า A Dictionary English and Malayo, Malayu and English จัดทำโดย Thomas Bowrey พิมพ์ที่ลอนดอนในปี ค.ศ. 1701

ในศตวรรษที่ 19 ปรากฏพจนานุกรมที่ใช้ชื่อว่า A Dictionary of the Malay Tongue, as spoken in the Peninsula of Malacca the Islands of Sumatra, Java, Borneo, Pulau Pinang, & c. & c. in two parts, English and Malay and Malay and English. To which is prefixed a Grammar of that Language Embellished with a map By John Howison M.D. ตีพิมพ์ในลอนดอนปี ค.ศ. 1801 จอห์น โฮวีสัน (John Howison) ไม่ถือว่าเป็นนักวิชาการด้านภาษามลายู แรงจูงใจที่มีการจัดทำพจนานุกรมนี้ไม่แน่ชัด แต่ตามทัศนะของ Marsden ได้ระบุว่า “งานที่เป็นการตีพิมพ์ซ้ำจากงานของ Bowrey โดยมีความพยายามเติมโครงสร้างของคำศัพท์ โดยบุคคลคนหนึ่งที่ไม่มีความสามารถในการอ่านภาษานี้เลย ดร.โฮวีสัน เพียงแค่ยืมชื่อมา แต่ผู้ตรวจทานคือ รุสโซ ผู้จัดพิมพ์”

ส่วนบุคคลที่ถือว่ามียุทธศาสตร์สำคัญในการจัดทำพจนานุกรมในชุดนี้อย่างมากก็คือ William Marsden ผลงานวิชาการของมาร์สเด็น เริ่มด้วยประวัติศาสตร์สุมาตรา (The History of Sumatra, ค.ศ. 1783) และในปี ค.ศ. 1812 สามารถตีพิมพ์ผลงานได้อีก 2 ชิ้น คือ เล่มหนึ่งเป็นพจนานุกรมและอีกเล่มหนึ่งเป็นหลักไวยากรณ์ภาษามลายู ทั้ง 2 เล่มนี้

ถือว่าพัฒนาไปอีกขั้นของการจัดทำพจนานุกรมและหลักไวยากรณ์ มาร์สเดิน ได้เรียงตัวอักษรอย่างถูกต้อง

ในศตวรรษที่ 19 นี้เป็นช่วงเวลาที่อังกฤษเข้ามามีอิทธิพลเหนือรัฐต่างๆ ของมลายูหลายรัฐ นักบูรพาคดีในชุดนี้จึงอยู่ในคราบของนักปกครองรัฐอาณานิคมอังกฤษเสียส่วนใหญ่ John Crawford (ค.ศ.1783-1868) นายแพทย์ชาวสก๊อตแลนด์ เคยดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศัลยกรรมในงานด้านการแพทย์ของบริษัท East India ในปี ค.ศ.1803 เขาได้จัดทำพจนานุกรม 2 เล่ม เล่มหนึ่งดำเนินการโดยครอว์ฟอร์ด (Crawford) เองและอีกเล่มเป็นหัวหน้าโครงการจัดพิมพ์ กล่าวคือ 1) A. Descriptive Dictionary of the Indian condries (London 1856) และ 2) A Grammar and Dictionary of the Malay Language (London 1852) นอกจากนี้ในปี ค.ศ.1885 Maxwell ได้จัดทำ "A Manual of Malay Language" อีกด้วย

ในศตวรรษที่ 20 มีการจัดพจนานุกรมอีกหลายเล่ม กล่าวคือ 1) Vocabulary of the English and Malay Language (ค.ศ.1881) Sir Frank Swettenham (ค.ศ.1850-1946) 2) A Dictionary of the Malay Language (ค.ศ.1894/1902) แต่งร่วมกับ Hugh Clifford 3) A Practical Malay Grammar (ค.ศ.1899) และ English-Malay Dictionary (ค.ศ.1916) โดย William Shellabear (ค.ศ.1862-1947) 4) An English-Malay Phrase Book โดย Charles Otto Blagden (ค.ศ.1864-1949) ร่วมกับ W.W. Skeat 5) A Dictionary of Malayan Medicine (Oxford University Press London, ค.ศ.1915) โดย John Desmond Gimlette (ค.ศ.1862-1934) 6) Malay Grammar (Oxford Clarendon Press/ค.ศ.1913) โดย Winstedt 7) An English-Malay

Dictionary (ค.ศ.1917) และ An Unabridged-English Dictionary และ 8) Easy Malay Vocabulary(ค.ศ.1923) และ Easy Malay Grammar(ค.ศ.1940) โดย Arthur Wedderburn Hamilton(ค.ศ.1887-1967)

## 2) การทำให้อักษรยาวีเป็นรูมี (Romanization of Jawi)

การแปลงอักษรจากยาวีเป็นรูมี ถือเป็นนโยบายหนึ่งของรัฐอาณานิคมตะวันตก เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านและเรียนรู้ภาษาท้องถิ่นที่รัฐอาณานิคมเข้าไปปกครอง ความพยายามแปลงภาษาท้องถิ่นมาเป็นตัวอักษรโรมันของรัฐอาณานิคมที่ประสบความสำเร็จ นอกจากในมาลายาแล้วก็มีประเทศอินโดนีเซีย ประเทศเวียดนาม บางประเทศในแอฟริกา แต่ก็มีหลายประเทศเช่นกันที่ไม่ประสบความสำเร็จ

หากแต่ในเชิงประวัติศาสตร์แล้ว การเริ่มเข้ามาของชาวตะวันตกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็ย่อมหมายถึง การเข้ามาของตัวอักษรโรมันด้วยเช่นกัน มาร์โค โปโล (Marco Polo) ถือเป็นบุคคลแรกสุดที่เดินทางเข้ามาในภูมิภาคมลายู เดินทางตั้งแต่เวนิส เรื่อยมาและได้บันทึกว่าได้มาพำนักในสุมาตราประมาณ 5 เดือน ประมาณปี ค.ศ.1292-1293 เมื่อโปรตุเกสสามารถยึดครองมะละกาได้ในปี ค.ศ.1511 การใช้โรมันก็คงยกระดับขึ้นบ้าง จากนั้นชาวตะวันตกอื่นๆก็เข้ามา กล่าวคือ ฮอลแลนด์ สเปน และอังกฤษตามลำดับ(Hashim bin Musa, 2006: 398)

ผู้ที่ริเริ่มการแปลงศัพท์มลายูยาวีเป็นตัวอักษรโรมันคือ ปีกาฟิตตา (Pigafetta) ปีกาฟิตตาได้สรุปว่าภาษามลายูมีทั้งหมด 426 คำ และมีคำจากภาษาอื่นบ้างผสมเข้าไป ทั้ง 426 คำนี้ได้มีการรวบรวมโดยทาสของแม็กเจลแลน (Magellan) มีชื่อว่าเฮนดริก (Hendrick) เป็นชาวมลายูสุมาตรา รูปแบบการสะกดคำของปีกาฟิตตา เป็นลักษณะแบบเดียวกับการสะกดของภาษาอิตาลี แนว Vicentine กล่าวคือ สถานที่พำนักของ

ปิกาพิตตาเอง และได้ตั้งชื่อคำศัพท์นั้นว่าเป็นศัพท์ที่ใช้โดยพวกมัวร์หรือมุสลิม (แหล่งเดียวกัน)

ฮาซิม มูซา พบว่ามีเอกสารต้นฉบับ 4 ชิ้น เป็นบันทึกการเดินทางของปิกาพิตตา ซึ่งได้บันทึกศัพท์ภาษามลายู 1 เล่ม เป็นภาษาอิตาลีอีก 3 เล่ม เป็นภาษาฝรั่งเศส กล่าวถึงที่ได้แปลมาจากภาษาอิตาลีนั่นเอง ฮาซิม มูซา ได้ระบุว่า ปิกาพิตตา น่าจะศึกษาภาษามลายูจากแฮนดริก หรือแม้แต่คำศัพท์ที่ได้มาก็ได้ขอให้ Hendrick เป็นผู้ตรวจสอบเช่นกัน ลักษณะการสะกดและการออกเสียงบางคำตามที่ได้บันทึกโดยปิกาพิตตา แตกต่างจากปัจจุบันบ้าง เช่น เสียง h ที่อ่อนมักจะถูกตัดออกไม่ว่าจะอยู่ด้านหน้าหรือด้านหลัง เช่น คำว่า Allah อ่านแค่ว่า "Alla" และ Hati อ่านแค่ "atti" และเสียงลงท้าย k และ t มักจะถูกตัดออกหลังไม่ออกเสียง เช่น tunjuk อ่านแค่ "tungu" และ tumi อ่านแค่ "tumi" (แหล่งเดียวกัน)

บุคคลต่อมาที่ได้แปลศัพท์ภาษามลายูเป็นรูมี คือ Thomas Bowrey ในปี ค.ศ.1701 โดยจัดพิมพ์หนังสือพจนานุกรม ชื่อ A Dictionary of English and Malayo, Malayo and English ตีพิมพ์ในลอนดอนตามทัศนะของฮาซิม มูซา (2006 : 407) ระบบการสะกดของ Thomas Bowrey มีความเป็นเอกลักษณ์ กล่าวคือ มีการซ้อนตัวอักษรเพื่อเป็นการเน้น เช่น gg, dd, ll, rr, ss, และ tt และสระ เช่น ee และ oo ทั้งนี้เพื่อให้สะดวกต่อการออกเสียงคล้ายกับเป็นการ "tasyhdid" ในภาษาอาหรับส่วนในยุคอาณานิคมอังกฤษ อังกฤษได้พยายามปรับตัวอักษรจากยาวีเป็นรูมีอย่างเป็นทางการในช่วงปี ค.ศ. 1904 โดยการนำของ Wilkinson และได้ตีพิมพ์เป็นเอกสารอ้างอิงหลักสำหรับการเขียนตัวอักษรโรมัน คือ "Romanised Malay Spelling" (แหล่งเดียวกัน)

#### 4. มานุษยวิทยา / สังคมศาสตร์

สาขาสังคมศาสตร์ซึ่งเป็นสาขาวิชาที่มีความสำคัญอย่างมากต่อนักบุรพาคติในยุคอาณานิคม โดยปกติแล้วรัฐอาณานิคมจำเป็นต้องเข้าใจลักษณะพื้นฐานของผู้คนในรัฐที่เป็นอาณานิคม องค์ความรู้และข้อมูลพื้นฐานในนั้นก็ส่งลักษณะความเป็นอยู่ ประวัติ ลักษณะนิสัยใจคอ หลักการคิด มุมมองต่อกิจกรรมในสังคมการเมืองและเศรษฐกิจ วัฒนธรรมด้านต่างๆ และบุคคลที่มีอิทธิพลในสังคม ในทางสังคมศาสตร์ขั้นตอนต่างๆ อันนำไปสู่การนำประยุกต์มาใช้ ศาสตร์ทางสังคมศาสตร์มีความละเอียดและเป็นระบบ พอสรุปดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาษาท้องถิ่นทำให้สามารถสื่อสารกับคนในท้องถิ่นและสร้างเงื่อนไขและกฎเกณฑ์เพื่อให้สามารถระบบกฎหมายจากราชอาณาจักรอังกฤษเข้ามาใช้

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการสำรวจเพื่อการรวบรวมข้อมูลที่มีรายละเอียดในเรื่องสถานภาพทางสังคมของคนในท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ห้อมล้อมสังคมดังกล่าว ข้อมูลที่ได้อยู่ในรูปแบบของแผนที่ การจัดทำทะเบียนและรายงานต่างๆอย่างในทางการ

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมข้อมูลทางสถิติ โดยจัดทำเป็นระบบและจัดทำเป็นบัญชี หรือ census จึงเป็นที่มาของการแบ่งประเภทเชิงสังคมเพื่อแบ่งคุณลักษณะเฉพาะของคนเป็นกลุ่มแยกย่อยออกไปเพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ ข้อมูลเหล่านี้ไปใช้ประโยชน์ในเชิงมานุษยวิทยาในดินแดนที่อังกฤษเป็นรัฐอาณานิคม

ขั้นตอนที่ 4 การเก็บรักษาเอกสาร วัตถุ และอื่นๆ ที่ได้เก็บรวบรวมก่อนหน้านี้จากการสำรวจและจากการทำบัญชีเพื่อใช้ในการจัดแสดงหรือนิทรรศการในพิพิธภัณฑ์ สวนสัตว์ สวนดอกไม้ และสถานที่เก็บรักษา

เป็นการส่วนตัว ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักฐานแสดงที่สถานะของแต่ละฝ่าย คือ ฝ่ายที่ปกครองและฝ่ายที่ถูกปกครองในรูปของประวัติศาสตร์และสถานภาพของความก้าวหน้าทางอารยธรรมท้องถิ่นในรูปทางกรวัฒนธรรมและมรดกตกทอดสู่อารยธรรมร่วมสมัย โดยกระบวนการนี้เองที่ทำให้เห็นภาพที่ติดตาและฝังลึก (stereotype) ความเป็นชนชาติในดินแดนที่เป็นอาณานิคม ทั้งนี้อาจจะอยู่ในรูปแบบวัตถุอื่นๆ ที่สร้างเป็นตัวแทน เช่น รูปแบบโลโก้ อนุสรณ์สถาน อนุสาวรีย์ หัวงระดาษ และในรูปแบบอื่นๆ ที่สะท้อนถึงความเป็นคนที่ท้องถิ่นอาณานิคม

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นตอนการวางรากฐานของการหาข้อมูลเชิงลับหรือเรียกว่า surveillance and intelligence ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นเพื่อสร้างความมั่นคงทางการเมือง ผลที่ได้ก็คือ การพัฒนาระบบแยกแยะกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มใหม่ (majority) และกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มย่อยหรือชนกลุ่มน้อย ทั้งนี้ใช้นโยบายออกบัตรประจำตัวโดยระบุในบัตรแสดงตัวตนว่าเป็นชนกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มน้อย เนื่องจากเจ้าของอาณานิคมมีความระแวงสงสัย และเพื่อความปลอดภัยและมั่นคง

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นตอนสุดท้ายคือ การสร้างเอกสารหรือตำรา หรืองานวิจัยเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์ (Historiography) ซึ่งระบุความเป็นตัวตนของประวัติศาสตร์นิพนธ์ว่าเป็นของท้องถิ่นนั้นๆ และนำผลงานดังกล่าวมาใช้ในการอ้างอิงและใช้ในการเรียนการสอน แยกยกระดับให้เป็นสิ่งที่บริโภคโดยคนส่วนใหญ่ (mass consumption) อ่านกระบวนการศึกษาในระบบของอาณานิคม และให้สังคม ภูมิบุตร ต่างยอมรับในความดั้งเดิมของประวัติศาสตร์ดังกล่าว รูปแบบการสร้างโครงร่างโดยใช้การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์นิพนธ์นั้นไม่ต่างอะไรจากระบบการแบ่งประเภทการจัดกลุ่ม และทฤษฎีทางสังคมที่คุ้นเคยในยุโรป

ในแต่ละขั้นตอนดังกล่าว จะวิเคราะห์เชิงสังคมศาสตร์ ทำให้เจ้าของอาณานิคมสามารถเข้าใจสถานการณ์ร่วมสมัย ประเมินสถานการณ์ได้และวางแผนเพื่ออนาคต ปรับปรุงแก้ไขนโยบายของรัฐอาณานิคม ซึ่งจะจัดระบบสังคม ภูมิบุตร แต่โดยภาพรวมแล้วรัฐเจ้าของอาณานิคมเป็นผู้รักษาผลประโยชน์สูงสุด

ตลอดระยะเวลาที่จักรวรรดินิคมอังกฤษปกครองรัฐมลายู อังกฤษได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสังคมจำนวนมาก โดยสามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสังคมในระดับต่างๆจำนวนมาก ส่วนหนึ่งของข้อมูลถูกนำไปเผยแพร่หรือบางส่วนอาจเก็บไว้เป็นความลับ หรือตีพิมพ์ในวารสารที่มีการรวมกลุ่มกันในบรรดานักวิชาการ นักปกครองชาวอังกฤษ ความพยายามเชิงวิชาการตรงนี้ได้พัฒนาไปสู่สาขาการศึกษาที่เรียกว่า “มลายูศึกษา”

### ผลกระทบต่อองค์ความรู้

การสร้างองค์ความรู้โดยนักบูรพาคดีอังกฤษที่เห็นได้ชัดเจน ก็คือ การศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ (สังคมวิทยา/Sociology และมานุษยวิทยา/Anthropology) ซึ่งเน้นไปในเรื่องเกี่ยวกับพันธุกรรม การสร้างองค์ความรู้อาณานิคมหรือ “Colonial Knowledge” จะเริ่มด้วยกระบวนการรวบรวมความรู้ ข้อมูล และเอกสารท้องถิ่นในจำนวนที่มากที่สุดเท่าที่จะดำเนินการได้ การได้มาของเอกสารข้อมูลเหล่านี้มีหลายรูปแบบตั้งแต่การขอโดยตรง การซื้อ การยืม (โดยเฉพาะจากห้องสมุด หรือสำนักงาน หรือพระราชวัง) การคัดลอก และตีพิมพ์ใหม่ ในบรรดาองค์ความรู้ที่มีหลากหลายแขนงในแหลมมลายู นักบูรพาคดีจะเน้นเอกสารข้อมูลด้านสังคมและผู้คน เพราะจากข้อมูลนี้สามารถเข้าใจความเป็น

มลายูได้ดี เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการรัฐอาณานิคมนี้ อังกฤษในฐานะรัฐอาณานิคมย่อมไม่แตกต่างจากรัฐอาณานิคมอื่นๆ ที่มีข้อมูลและองค์ความรู้ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับรัฐที่เข้าไปปกครอง

หากจะลงไปในรายละเอียดในแหลมมลายู นักบูรพาคดีจะสืบหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นชนชาติ หรือ ชาติพันธุ์มลายูในฐานะที่เป็นเจ้าของพื้นที่เดิม องค์ความรู้ที่ได้จะสามารถสะท้อนตัวตนและอัตลักษณ์ “คนมลายู” (Orang Melayu) ซึ่งนักบูรพาคดีอังกฤษได้ดีกรอบแนวคิดไว้อย่างน้อย 4 กรอบ 1) รากฐานความเป็นมลายูมาจากเรื่องเล่าที่ตกทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ (myth of descent) 2) มีความทรงจำทางประวัติศาสตร์ 3) มีการรวมผู้คนและมีอาณาบริเวณ และ 4) มีความรู้สึกเป็นพรรคพวกเดียวกัน

นักบูรพาคดีอังกฤษพยายามตีความความเป็นมลายูให้แคบลง โดยให้เหลือเพียงแค่ชนชาติหนึ่งในแหลมมลายู (An Ethnic) ทั้งในเชิงการสัมมนาประชากรแยกตามความแตกต่างทางชาติพันธุ์ในด้านต่างๆ ที่สามารถสังเกตเห็นได้ชัดเจน การสร้างโครงสร้างใหม่ทางประวัติศาสตร์ และกำหนดอาณาเขตที่ชัดเจนว่าคนมลายูมีที่ตั้ง ณ แห่งไหนใด เมื่อสามารถสร้างองค์ความรู้ในระดับดังกล่าวแล้วก็จะทำให้สถานะและบทบาทของชาติพันธุ์มลายูในฐานะเป็นผู้คนดั้งเดิมลดลง และการลดบทบาทและอำนาจของระบบกษัตริย์และรัฐภายใต้ราชอำนาจของกษัตริย์ (kerajaan) จนกระทั่งค่อยๆ เปลี่ยนแปลงมาสู่รัฐสมัยใหม่ที่กษัตริย์ไม่มีบทบาทอีกต่อไป นอกจากนี้การสร้างองค์ความรู้อาณานิคมยังสามารถดำเนินไปพร้อมๆ กับการวางรากฐานทางการศึกษา การใช้ภาษามลายูเป็นภาษากลางในการสื่อสารผู้คนในชาติ และสนับสนุนให้คนชาติพันธุ์ต่างๆ มีบทบาททางการเมือง สอดคล้องกับแนวคิดของอินเดิน (Inden) ที่ระบุ

ว่า “ความรู้ของนักบูรพาคติ ในท้ายที่สุดแล้วมิเป็นการเฉพาะการสร้าง ความสัมพันธ์กับความรู้ชาวตะวันตกและความรู้ ณ พื้นที่ใดก็ตามแต่ เหล่านี้เอง ที่สร้างความสัมพันธ์ของอิทธิพลทางปัญญาเหนือปัญญาของ ชาวตะวันตก”(Inden, 1986 : 401-406)

นักบูรพาคติจึงถือได้ว่าเป็นผู้สร้างองค์ความรู้อาณานิคมอย่าง แท้จริง โดยองค์ความรู้นี้ได้ดำเนินไปพร้อมกับปัจจัยเกื้อหนุน เช่น อำนาจ ของรัฐอาณานิคม การผลิตซ้ำในรูปแบบต่าง ๆ และมีความต่อเนื่อง โดยมีข้อสรุปในแนวเดียวกัน จนบุคคลในสังคมในรุ่นต่อๆ มา มีความรู้ว่าเป็นสิ่งที่ได้ถ่ายทอดมาจากคนรุ่นก่อนๆ รูปแบบของข้อมูลที่น่าเสนอมี ความหลากหลาย เช่น การจัดทำรายงานเรื่องต่างๆ เป็นรายเดือน หรือปี การรื้อและเขียนประวัติศาสตร์ใหม่ การจัดทำสารานุกรม และการศึกษา ค้นคว้าเรื่องใหม่ๆ และอนาคต

ตามทัศนะของคุห์น (Cohn) อาณานิคมอังกฤษไม่เพียงครอบครอง อาณาบริเวณของอาณานิคมในเชิงกายภาพ (territorial/physical) แต่ยัง สร้างกรอบแนวคิดที่เรียกว่ากรอบของการได้มาซึ่งความรู้ (epistemological space) กล่าวคือ การครอบงำทางด้านดินแดนต้องดำเนินไปพร้อมๆ กับการครอบงำทางความคิดและองค์ความรู้ คุห์นได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เจ้าอาณานิคมมีรูปแบบและวิธีการในการการพัฒนาและจัดระบบกรอบ การสร้างความรู้ภายใต้แผนงานของอาณานิคม และได้ทำการรื้อฟื้น สร้างใหม่ และแทนที่โดยที่ยังคงอยู่ในระบบและวิธีคิดหลักของคนใน พื้นที่ องค์ความรู้อาณานิคมตามทัศนะของคุห์น ได้รวบรวมภายใต้ชุด แห่งรูปแบบของการค้นหาและตรวจสอบ (investigative modalities) ซึ่งประกอบด้วย 6 รูปแบบ คือ 1) การสร้างชุดความรู้ทางประวัติศาสตร์ 2) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 3) การเดินทาง 4) การศึกษาเกี่ยวกับ

พิพิธภัณฑ 5) การศึกษาข้อมูลเชิงสถิติและตัวเลข และ 6) การเฝ้าระวังในแต่ละรูปแบบก็จะมีรายละเอียดการดำเนินการโดยเฉพาะการรวบรวมข้อมูลและความรู้ ซึ่งก็จะสามารถแยกแยะเป็นประเภทต่างๆ และนำไปใช้ประโยชน์ในทางการเมืองของอาณานิคม (Cohn, 1996 : 5-11)

จากรูปแบบทั้ง 6 สามารถเห็นภาพที่ชัดเจนจากตัวอย่างต่าง ๆ เช่น ในรูปแบบการสร้างประวัติศาสตร์ หรือ ประวัติศาสตร์นิพนธ์ นักบูรพาคดีอังกฤษพยายามใช้ทฤษฎีการอพยพของคนมลายูดั้งเดิมมาจากจีนตอนใต้ มีเป้าหมายเพื่อลดความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ตามที่ปรากฏอย่างทั่วไปในเอกสารมลายูดั้งเดิม อีกทั้งยังได้สร้างประวัติศาสตร์ทั่วไปที่ต่างไปจากตำนานและประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยเฉพาะในเรื่องความเป็นวีรบุรุษของคนมลายูในอดีต การใช้วิธีการสถิติและตัวเลข เช่น การแยกประเภทของมลายูออกเป็นชาติพันธุ์ย่อย (sub-ethnics) ซึ่งไม่ต่างอะไรกับชาติพันธุ์อื่นๆ ที่แม้จะอพยพเข้ามาภายหลังในยุคของอาณานิคมและเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ การใช้วิธีการสำรวจและตรวจสอบก็เป็นอีกวิธีการใน 6 วิธี และวิธีการนี้ถือเป็นเรื่องที่ทำเนิการเป็นปกติ อังกฤษมีข้อมูลและเอกสารจำนวนมากเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของคนมลายูทางด้านวัฒนธรรม การเมือง ภาษา ประวัติศาสตร์ และเศรษฐกิจ (Callistus Fernandez, 1999 : 42)

องค์ความรู้อาณานิคมในเรื่องการแยกประเภทของคนในสังคม (Social category) ในรูปแบบที่เรียกว่า “policy oriented” อย่างเช่น การจัดทำสัมมนาประชากร 10 ปีต่อครั้งในรัฐบริติชมาลายู ซึ่งได้ดำเนินการโดยรัฐบาลอาณานิคมของเคบ โดยแยกข้อมูลตามลักษณะทางชาติพันธุ์ กล่าวคือ มลายู จีน อินเดียและอื่นๆ ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารจัดการบ้านเมือง การปรับแก้นโยบาย และการนำมาใช้

การจัดแบ่งประเภทตามลักษณะทางชาติพันธุ์เช่นนี้นำมาซึ่งโครงสร้างทางสังคมแบบใหม่ที่เรียกว่า พหุสังคม (plural society)

องค์ความรู้อาณานิคมมีความสำคัญอย่างมากในระบบพหุสังคมที่สร้างและกำหนดบรรทัดฐานโดยอาณานิคมอังกฤษ องค์ความรู้เหล่านี้ถูกนำไปใช้และถ่ายทอดสืบไปจนถึงรุ่นต่อ ๆ มา หลังยุคอาณานิคม โดยมักไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบใดๆ นัก โดยเฉพาะในแง่ปรัชญาการได้มาของความรู้ (epistemology/ หรือ ญาณวิทยา) นอกจากผลประโยชน์ที่จะได้รับในทางการเมืองของรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษแล้ว องค์ความรู้อาณานิคมยังเป็นเครื่องมือของการสร้างอุดมการณ์และแนวคิดทางการเมืองของชาวมลายูและชาติพันธุ์อื่นๆ ให้ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ดังนั้นเพื่อให้องค์ความรู้สามารถถ่ายทอดและหยั่งลึกเข้าไปในจิตสำนึกของคน รัฐบาลอาณานิคมจึงต้องเข้าไปจัดการขยายองค์ความรู้ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและในระดับอุดมศึกษาในรัฐบาลอาณานิคมด้วย โดยเฉพาะการจัดตั้งมหาวิทยาลัยมาลายา (University of Malay) ในปีค.ศ. 1949 โดยอังกฤษได้การจัดวางหลักสูตรและเอกสาร ตำราที่ได้อ้างอิงและเตรียมพร้อมไว้สำหรับนักศึกษา ศาสตร์ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เช่น สาขามลายูศึกษา สาขาจีนศึกษา อินเดียศึกษา เหล่านี้ล้วนมีต้นคิดการจัดวางระบบสาขาในประเทศเมืองแม่ กล่าวคือ ณ School of Oriental and African Studies มหาวิทยาลัยลอนดอน (Callistus Fernandez, 1999)

อย่างไรก็ดีผลกระทบเชิงบวกของพัฒนาการบูรพาคติก็ไม่น้อยเช่นกัน เพราะนับตั้งนักบูรพาคติได้เดินทางเข้ามาในภูมิภาคมลายู เริ่มด้วยเข้ามาในนามพ่อค้าวานิช และค่อยๆ ขยายกรอบอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจในภูมิภาคนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ซึ่งปัจจุบันคือประเทศ

มาเลเซียและอินโดนีเซียปัจจุบัน มีข้อมูลและเอกสารจำนวนมากที่ได้รวบรวม บางส่วนอาจจะเป็นการรวบรวมโดยการส่วนตัว หรือในนามขององค์กร หรือห้องสมุด และรัฐบาลอาณานิคม เอกสารต่าง ๆ เหล่านั้นมีจำนวนมากถูกนำกลับไปยังประเทศเจ้าของอาณานิคม โดยเฉพาะฮอลแลนด์และอังกฤษ

ในประเทศอังกฤษ เอกสารต้นฉบับจากภูมิภาคมาลามีจำนวนมากเช่นกัน แหล่งเก็บรวบรวมที่สำคัญปัจจุบัน ก็คือ ห้องสมุดบริติช (British Library) และในห้องสมุดของสถาบันตะวันออกแอฟริกาศึกษา (School of Oriental and African Studies/SOAS) ในกรุงลอนดอน ส่วนอีกแห่งที่น่าสนใจคือห้องสมุดสมาคมโรยัลเอเชียติก เอกสารส่วนใหญ่เป็นเอกสารตีพิมพ์จากการสำรวจ ศึกษาค้นคว้าและวิจัยเกี่ยวกับโลกตะวันออก ห้องสมุดประกอบด้วยชุดบทความมากกว่า 100,000 ชุด (monograph) บทความที่มีการรวมเล่มจำนวนมากกว่า 2,250 เล่ม บทความที่แยกตามปีและฉบับมากกว่า 1,140 ฉบับ หนังสือพิมพ์เย็บเล่มจำนวน 7 เล่ม รวมคู่มือและแผ่นพับ 300 เล่ม รวมแผนที่อีกจำนวนหนึ่ง เอกสารต้นฉบับจากโลกตะวันออกมากกว่า 2,000 ฉบับ รูปภาพ และวัตถุอีกหลายชิ้นจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และอินเดีย โดยเอกสารต่าง ๆ เหล่ามาจากหลากหลายสาขาวิชา (Pollock, 1998 : 307)

ผลงานเขียนของนักบรรพคดีที่มีอยู่อย่างมากมายและสหสาขาวิชา ในมุมมองของนักวิชาการท้องถิ่นสะท้อนได้ทั้งภาพลบและภาพบวก หรืออาจมองได้ทั้งสองด้านในงานเดียวกัน อย่างไรก็ตามที่นักวิชาการท้องถิ่นมีมุมมองด้านลบ ก็เนื่องจากว่าผลงานส่วนใหญ่ของนักบรรพคดีในยุคอาณานิคมสะท้อนมุมมองที่เป็นภาพลบต่อท้องถิ่น การไม่ให้ความสำคัญกับแหล่งอ้างอิงจากท้องถิ่น การมีทัศนคติที่ไม่ถูกต้อง และ

บุรพาคดีในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบุรพาคดีอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

ยกสถานะของตนสูงกว่าคนในท้องถิ่น เหตุผลเหล่านี้ต่างหากที่นักวิชาการท้องถิ่นพยายามแย้งผลงานของนักบุรพาคดี นักวิชาการท้องถิ่นเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาจากซีกโลกตะวันตก โดยได้นำประเด็นที่คลุมเครือ ดังกล่าวมาขยายความ หาความจริงด้วยหลักการวิชาการหลักฐานและเหตุผลที่ชัดเจน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในระดับนานาชาติ เช่น ศาสตราจารย์ไซยิด นาภิบ อัล-อัดดาล ศาสตราจารย์ฟาริด อลาตัส ศาสตราจารย์ฮูเซ็น อลาตัส และศาสตราจารย์วัน มูฮัมหมัดนูร วันดาวูด เป็นต้น นักวิชาการเหล่านี้ไม่เพียงนำเสนอข้อมูลแตกต่าง และหักล้างทฤษฎีของนักบุรพาคดี แต่ยังได้เสนอมุมมองและวิธีการในศาสตร์ (โดยเฉพาะทางด้านสังคมศาสตร์) เพื่อเป็นทางออกเชิงประจักษ์ ปราศจากการอคติ

วิธีการของนักบุรพาคดีสามารถสนองตอบต่อแนวการศึกษาเชิงแนวคิด หรือปรัชญา และสังคมวิทยาการเข้าถึงความรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม วิธีการของนักบุรพาคดีก็คือ การไม่ยึดติดกับความเป็นระเบียบแบบแผน (formalistic) หรือวิธีการที่ตีกรอบว่าถูกหรือผิดอย่างชัดเจน (black and white) ในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ซึ่งจะนำไปสู่คำตอบที่ไม่สอดคล้องกับบริบทเวลา และสถานที่ๆ มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ในทางตรงกันข้ามหากประสงค์คำตอบที่ตรงตามบริบทจริงก็จำเป็นต้องหาคำตอบเชิงองค์รวม (Holistic) รวมถึงการต่อยอดผลการศึกษานักบุรพาคดี (Rahimin Abd Rahim et al., 2011 : 5)

## บทสรุป

นักบูรพาคดีอังกฤษได้เดินทางเข้ามาในแหลมมลายูพร้อมๆ กับการเข้ามาของรัฐบาลอาณานิคมอังกฤษ ในยุคแรกและส่วนใหญ่ของยุคอาณานิคมอังกฤษนั้น นักบูรพาคดีแสดงบทบาทในทั้งในฐานะนักปกครองหรือเจ้าหน้าที่อังกฤษ และนักวิชาการ ทั้งนี้อาจโดยภาระงานหรือความสนใจส่วนตัว (ซึ่งมีน้อยมาก) ผลงานที่ออกมาจึงแยกไม่ออกระหว่างเป็นผลงานตนเองหรือความจำเป็นที่จะต้องทำงานด้านวิชาการ

การศึกษาของนักบูรพาคดีมีหลากหลายสาขา สาขาศาสนาอิสลามถือว่ามีการศึกษาน้อยมาก ด้วยเหตุผลข้อจำกัดด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านความรู้ทางภาษาและหลักการศาสนา แต่ข้อมูลเชิงสังคมและประวัติศาสตร์มีการรวบรวมจำนวนมาก เนื่องจากสามารถสะท้อนหลักคิดวิถีชีวิต และสังคมมลายูได้ดี องค์ความรู้เหล่านี้สามารถเป็นฐานข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายและกำหนดทิศทางการปกครอง

การศึกษาของนักบูรพาคดีอังกฤษตลอดระยะเวลาที่ปกครองคาบสมุทรมลายูมีผลกระทบมากมาย ทั้งในเชิงองค์ความรู้ที่ตกทอดมาอย่างไรก็ดีข้อมูลต่างๆ ที่ได้รวบรวมมาตลอดระยะเวลากว่า 2 ศตวรรษเป็นประโยชน์อย่างมากต่อชนรุ่นหลัง โดยเฉพาะการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ นอกจากนี้เอกสารต้นฉบับ (Manuscript) จำนวนมากที่ถูกเก็บรักษาไว้อย่างดีในหลายห้องสมุดในยุโรปและอเมริกากลายเป็นสมบัติทางวิชาการอันล้ำค่าที่นักบูรพาคดี เก็บรวบรวมในยุคอาณานิคมรอการศึกษาค้นคว้าอีกจำนวนมาก

บุรพาคดีในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบุรพาคดีอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

การศึกษาค้นคว้าอย่างเข้มข้นของนักบุรพาคดีในหลายศตวรรษ จวบจนถึงปัจจุบัน แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่เปลี่ยนไปของนักบุรพาคดี ต่อโลกตะวันออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลาม และมุสลิม การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีแนวโน้มที่ดีกว่ามาก หากเปรียบเทียบกับยุคที่ทั้งสองฝ่ายเผชิญหน้ากันโดยตรงในยุคสงครามครูเสดที่ต่อเนื่อง มาจนถึงกลางศตวรรษที่ 19

### เอกสารอ้างอิง

- Asaf Hussain. 1984. "The Ideology of Orientalism", in Orientalism, Islam and Islamists by Asaf Husain, Robert.
- Callistus Fernandez. 1999. Colonial Knowledge: Invention, reinvention Malay Identity in the Pre-Independence Malaya: A Retrospect. Akademika, 55(Julai).
- Cohn, Bernard. 1996. Colonialism and its Form of knowledge. New Jersey: Princeton Univ. Press.
- Diehl, Katharine Smith. 1990. Printers and Printing in the East Indies up to 1850. Volume 1: Batavia. New York : Caratzas.
- Ding Choo Ming. 1987. Access to Malay Manuscripts Bijdragen tot de Taal-, Landen Volkenkunde, 143(4).
- Said, Edward, S. 1978. Orientalism. London : Penguin.
- Hashim bin Musa. 2006. Sejarah Perkembangan Tulisan Jawi (A History of the Development Jawi Script). Kuala Lumpur : Dewan Bahasa dan Pustaka.

- Hussain Othman. 2011. Malay Muslim History as Seen by Western Colonialist, *World J. Islamic History & Civilization*, (2).
- Inden, R. 1986. Orientalist Constructions of India, *Modern Asian Studies*, 20(3).
- Joesoef Sou'yb. 1984. *Orientalisme dan Islam*. Jakart : Bulan Bintang.
- Pollock, M. J. 1998. The Library of the Royal Asiatic Society and Its Collections Relating to Southeast Asia, *Libraries & Culture*, 33(3, Summer).
- M.Amien Rais. 1991. *Cekrawala Islam : Antara Cita dan Fakta*. Bandung : Mizan, หน้า 236 ; Asaf Husain, Robert .
- Olson, R and Jamil Qureshi (eds.). 1984. *Orientalism, Islam and Islamists*. Vermont : Amana Books.
- Ophuijsen, Ch. A. van. 1912. *Maleisch leesboek*. Leiden : van Doesburgh.
- Proudfoot, Ian. 2002. From Recital to Sight-Reading: the Silencing of Texts in Malaysia, Indonesia and the Malay World, 30(87).
- Rahimin Abd Rahim et al. 2011. The Genre of Orientalism in Modern Malaysia: A Critical Analysis, *Muslim Education Quarterly*, 24(1&2).
- Ricklefs, M. C. and P. Voorhoeve. 1977. *Indonesian Manuscripts in Great Britain*. Oxford : Oxford University Press.

บรรพาคดีในภูมิภาคมลายู : ศึกษาพัฒนาการบรรพาคดีอังกฤษในคาบสมุทรมลายู ...

Voorhoeve, P. 1964. *A Malay Scriptorium*. Malayan and Indonesian Studies, by John Bastin and R. Roolvink (eds.). Oxford : Clarendon Press.

Warnk, Holger. 2009. *Searching for Seeds to Rest in Libraries*, Frankfurt Working Papers on East Asia Interdisciplinary. Frankfurt : Centre of East Asian Studies, Goethe University.